

Farkas Tancsika

Tibbicsebestye.

XI. ÉVFOLYAM.

KÉPES FOLYÓIRAT

A VASÁRNAPI ÚJSAG FÜZETÉKBEN

SZERK. TI

NAGY MIKLÓS

A DOGE-PALOTA VELENCZÉBEN.

XXIV. füzet.

FRANKLIN-TÁRSULAT

Egy füzet ára 30 kr.

MAGYAR IROP. INTÉZET ÉS HÖNYTNYOMDA.

Ugyanekkor válaszolt Szász Károly magánlevelére is, s ebben az ő meleg humorával tréfálva enyeleg az önkéntes és hirtelen tanszékcserével:

Ejnye Kari, hát hogyan illik a Poésishez az arithmetika?

Arany elfogadó válasza nagy örömet okozott

a tanári kar körében s Mentovich azonnal egy szives és áradozó hangú levelet írt hozzá, a melyben addig is, míg lakást kaphatnak, Aranyt és családját magukhoz hívja vendégül. Arany azonnal válaszolt s Mentovich levelének magasztaló hangját szokott szerénységgel elhárította magától, de a szives meghívást elfogadta.

R. Hirsch Nelli rajza.

TÖRÖK FERENCZ TÁBORSZERNAGY.

TÖRÖK FERENCZ TÁBORSZERNAGY.

A magyar kir. csendőrség főfelügyelője, *Török* Ferencz altábornagy, a múlt augusztus hónapban, katonai szolgálata 50-ik évének betöltésekor nyugalomba vonúlt, mely alkalomból Ő

Felsege a tábornagyosi cím és a Lipót-rend középkeresztjének adományozásával tüntette ki ez érdemekben megőszült hívét.

Félszázadig működni bármely téren nagy

dolog, de különösen számottevő a katonai pályán, mely békés időben is olyan terhes föladatok teljesítésével, annyi önmegtágadással és annyi erőfeszítéssel jár, a mennyit más közpályákon foglalkozók alig ismernek. Török Ferencz tábornaszernagyban megvolt a tehetség is, a becsvágy is, meg a kitartó törekvés is, hogy pályája nehézségeit diadalmasan kibírja, sőt legyőzze. Felküzdötte magát a legmagasabb polczra, a melyre egy katona eljuthat s a melyen felül már csak egy lehetőség, a győzelmes hadvezér állása; és ritka sikerű előhaladása közben az a szerencséje is megvolt, hogy mind a legfőbb hadúr megelégedését és kegyeit, mind bajtársainak s alárendeltjeinek tiszteletét és szeretetét teljes mértékben sikerült kivívnia.

Midőn most e kiváló férfiú arczképét lapunk olvasóinak bemutatjuk, megismertetjük röviden élete történetét is.

Murai és köröstarcsai Török Ferencz a csikmegyei Csik-Szeredán 1832 január 29-én született. Szülői a katonai pályára szánván, eleitől kezdve katonai intézetekben nevelkedett. 1852-ben tiszt lett a cs. és kir. 6. gyalogezredben s mint hadnagy, főhadnagy és százados a cs. és kir. 6. és 34. gyalog- és a 6., 7. és 8. csendőr-ezredekben szolgált. Mint százados vett részt az 1866-iki osztrák-porosz hadjáratban, küzdött Podolnál és Jičinnél, utóbbi helyen súlyosan meg is sebesült. Ezen hadjáratban tanúsított vitéz magatartásáért a legfelsőbb elismerést s még ez évben a közbiztonságnak az ország délnyugati részeiben történt helyreállítása körül szerzett érdemeiért a katonai érdemkeresztet nyerte.

A magyar kir. honvédségnek 1869-ben történt szervezésénél a közös hadseregből a honvédséghez átlépven, igen tevékeny részt vett az első szervezés nehéz munkáiban, mely sikeres fázisozásáért őrnaggyá léptették elő. Midőn pedig a magyar kormány 1876 május elsején átvette a cs. és kir. közös hadügyminisztertől az akkori erdélyrészi csendőrséget, — a mely az ország területén 1850 óta felállított, de 1867-ben föl-oszlatott csendőrségből egyedül volt még működésben — ezen testületnek parancsnokává Török őrnagy neveztetett ki.

Azon nehéz körülmények között, a melyek az erdélyrészi csendőrpáncsnokságnál fenforogtak, — minthogy állományában akkor felette sok nem magyar állampolgár is szolgált és a német szolgálati nyelv is magyarrá volt átváltoztatandó, — az ő czéltudatos vezetésének minden rázkódtatás nélkül sikerült elérnie azt az eredményt, hogy e páncsnokság úgy vezetésében, mint személyzetét illetőleg is teljesen magyarrá alakult át, s az intézmény oly kitünően működött, hogy midőn a 70-es években az

anyaországban a közbiztonsági állapotokban beállott visszásságok miatt az akkori kormány kezdeményezésére a csendőrségi intézménynek az ország többi részére való kiterjesztése is elhatározottatott, s e czélból a közbiztonsági szolgálat szervezéséről szóló 1881. évi III-ik t.-cz. megalkottatott: az erdélyrészi csendőrpáncsnokságnál Török ezredes által előkészített megszállás kiterjesztése az ő vezénylete alatt 1882-ben a szegedi csendőr-kerület területére, innen folytatólag — szintén az ő vezénylete alatt — 1883-ban a budapesti és kassai csendőr-kerületek területére s végül 1884-ben a pozsonyi és székesfejevári csendőr-kerületek területére is megtörténhetett. A nagy mű ezzel be volt fejezve, s ezen időpont óta a magyar szent korona területén — a törvényhatósági joggal felruházott városok kivételével — a közbiztonsági szolgálatot a csendőrség látja el, s e mellett mindenütt hű és rendíthetetlen oszlopa s képviselője a magyar állameszmének is.

A csendőrség hatásköre ily módon az egész ország területére kiterjedvén, szükségessé vált az az iránt való gondoskodás is, hogy ezen nagy testületben a szolgálatkezelésnél, a személyi, fegyelmi és katonai ügyek intézésénél egységes vezetés legyen. Ekkor is Török ezredesre esett a választás, ki ez okból 1886-ban a honvédelmi minisztérium csendőrségi ügyosztályának vezetőjévé s a csendőrség felügyelőjévé neveztetett ki. Ezen állásában 11 évet töltött s vezérőrnagyi, majd altábornagyi rangra emelkedett. Felügyelői működése mindenkor emlékezetes marad a csendőrség történetében. Neki köszönhető ez intézmény magas színvonalra emelkedése, népszerűsége s az a minden ízében magyaros, kitünő testületi szellem, mely csendőrségünket jellemzi.

A csendőrségi felügyelő állása nemcsak díszes, hanem igen terhes is, mert a felügyelőnek a hivatalos teendők végzése mellett hónapokig tartó szemle-utazásokat is kell tennie az ország minden részébe, olykor úttalan vidékeken, hogy alárendeltjeit sorra vizsgálja, oktassa és buzdítsa. Bizonyára ezen hosszú utazások fáradalmái is hozzájárultak, hogy Török tábornaszernagy egészsége végre megrendült, s arra kellett magát elhatároznia, hogy nyugalomba vonul a rendes mértéket jóval meghaladt, eredményekben gazdag munkássága után.

A visszavonulás külsőségei méltó összhangban állottak az ünnepeelt férfiú érdemes múltjával. Ő Felsője a tábornaszernagyi czimmal és az 1882-ben kapott 3. oszt. vaskoronarend, az 1884-ben kifejezett legfelsőbb elismerés és az 1891-ben nyert Lipót-rend lovagkeresztje mellé most a Lipót-rend középkeresztjének adományozásával tüntette ki.

Egyszersmind az a tisztikar is, a melyet ő nevelt s a trón és haza javára oly fényes eredményel vezetett, meghatóan búcsúzott el nagyra-becsült és szeretett páncsnokától.

Az első sorban balról jobbra számítva ülnek : Goreczky V. hadapród. Soltész S. hadpd. Kunits J. hdgy. Sebesta O. hdgy. Doroghy J. hdgy. Fery O. százados. Nyisztor S. fhdgy. Az utána következő kettőnek nevét nem tudhattuk meg, ezek után Ambrozy Gy. hdgy. Kricsfalussy J. hdgy. Adámosy B. hdgy, tőle a második Matéka F. hdgy számvivő. *A második sorban* : Nagy Gy. szds. Szabó J. szds. Kostka P. őrnagy. Altorjay J. őrn. Hausenblasz K. őrn. Zgórski L. alezredes. Panajott S. alezr. Pap M. ezr. Stiesser Gy. ezr. *Török Ferencz* tábornaszernagy. Reinle G. ezr. Bedekovics K. ezr. Rosenthal K. alezr. Kubass M. alezr. Szilágyi B. őrnagy. Oláh Ö. szds. Grozé Gy. szds. Czakó Diósgyőri B. szds. Schwarz szds. Nemesszeghy L. szds számv. *A második és harmadik sor között közepén* : Nagy G. százados. Matékovics L. szds. Enyeter F. szds. Ziegler K. őrn. Koreska V. őrn. Golubovic K. őrn. Wenninger J. őrn. Szőcs M. sz/ls. Reschner D. szds. Panajott J. szds. László A. szds. Török S. szds. Marsó L. szds. *A harmadik sorban* : Dobos Gy. százados. Serédy S. szds. Sárpy Gy. szds. Szalay B. szds. Lénárd P. szds. Hunyetz K. hdgy. Az utána következő nevét nem tudjuk, ez után : Nagy B. hdgy. Lőrincz S. főhadnagy. Szelestey K. őrnagy. Boronkay Á. főhdgy. Némethy F. főhdgy. Tyrman J. szds. Spalla L. főhdgy. Endes A. főhdgy. Báró Gy. főhdgy. Menkina I. hdgy. Kálnoky I. főhdgy. Szilágyi O. szds. *A negyedik sorban* : Lázár S. hdgy-számv. Albu P. hdgy. Reschner Gy. főhdgy. Sigmund L. hdgy. Az utána következő nevét nem tudhattuk meg. Ez után : Stolzenberg J. szds-számv. Lukács Á. hdgy. Kricsfalussy F. hdgy. Az utána következő nevét nem tudhattuk meg. Ez után : Maris Gy. szds. Bence B. főhdgy. Rómay B. főhdgy. Az utána következő nevét nem tudhattuk meg. Ez után : Borhy S. főhdgy. Lóránth D. főhdgy. Jencs A. hdgy. Az utána következő nevét nem tudhattuk meg. Ez után : Molnos K. főhdgy. Neumayer Sz. főhdgy. Szőcs A. főhdgy. Az utána következő nevét nem tudhattuk meg. Ez után : Göttman B. szds. Tyll L. szds.

TÖRÖK FERENCZ TÁBORSZERNAGY, A MAGYAR KIR. CSENDŐRSÉG TISZTIKARÁVAL.

Augusztus 9-én a magyar kir. és a magyar kir. horvát-szlavon csendőrség tisztikarának mintegy 90 tagja az ország minden részéből a budapesti Kenyérmező-útczában levő csendőrségi laktanyába gyülekezvén, az oda küldöttség által megbívtatott altábornagyhoz a rangban legidősebb Stesser György ezredes búcsúbeszédet intézett s emlékül az altábornagynak a tisztikar által elkészített ezüst szobrát adta át. A szobormű átadása után a tisztikar a laktanya udvarán lefényképeztette magát s este a «Metropol» szállodában búcsúlakoma fejezte be az ünnepélyt.

A szobormű a magyar műtővesség kiváló alkotása. Tervezője és elkészítője Link István buda-

pesti udv. műtővös. Az egész szobormű 80 centiméter magas. A zöld márvány talapzaton Török altábornagynak tömör ezüsből vésett, arczképi hűségű alakja látható; lenn jobbra egy gyalog, balra egy lovas csendőr áll. A talapzat előrészén a következő, ezüstbe vésett ajánlás olvasható: «Murai és köröstarczai Török Ferencz cs. és kir. altábornagy ő Nagyméltóságának, mint első felügyelőjének, őszinte ragaszkodása, hálája és nagyrabecsülése jeléül a magyar kir. és a magyar kir. horvát-szlavon csendőrség tisztikara. 1897 augusztus.» A talapzaton ezüst hadijelvény-diszítések között s ezüst lapokra a csendőrség tisztikarának neve van bevésve.

A MAGYAR KIRÁLYI CSENDŐRSÉG.

Midőn az 1881. évi III. t.-cz. értelmében hazánkban a közbiztonsági szolgálat ellátására a csendőrség felállítatott: a hangadó magyar köröknek egy régi óhaja teljesült. Ugyanis az 1848 előtti időkben a külföldön utazó főnemesség megismerkedett ezen intézménnyel főleg Franciaországban, hol a csendőrséget (gens d'arme) még 1799-ben Bonaparte tábornok-consul indítványára szervezték, s midőn Felső-Olaszországot a francziák elhódították, a csendőrséget ottan is felállították. A párisi békekötéskor, 1815-ben, a lombard-velencei királyság Ausztriának jutott s ez a csendőrséget továbbra is működésben hagyta, sőt az szolgált mintául az 1850-ben az egész monarchiában felállított csendőrséghez.

A csendőrség tehát eredetileg francia intézmény s a Nagy Napoleon genialitásának köszöni Európa az ez idő óta majdnem minden államban meghonosított kitünő intézmény megalkotását.

A magyar főurak az akkori hiányos közbiztonsági állapotok miatt nagyon óhajtották a csendőrség felállítását, s midőn a kormány pénzhiány miatt huzódzott tőle, a pozsonyi országgyűlésen tartózkodó főuraink, mintegy 60,000 forintot adtak össze az intézmény létesítésének költségeire. Az 1848/49-iki események közbejötté azonban minden további tervezgetésnek végét szakította, s csak az alkotmány helyreállítása után, 1881-ben valósult meg a magyar csendőrség felállításának régi terve.

Ez időszert Magyarországot területén, beleértve Horvát-Szlavonországot is, immár hét kerületbe beosztva 1407 örsön 8208 — ezek közül 684 lovas — csendőr működik a közbiztonsági szolgálatban, s hatásköre kiterjed, Budapest székes-főváros és a törvényhatósági joggal felruházott városok kivételével, az egész ország területére. A csendőrségnek immár 15 éves múltja bizonyosságot tett arról, hogy ezen intézmény nálunk is teljesen bevált, hogy ezen testület a hatóságoknak legerősebb támasza, a

tisztességes elemeknek legjobb megvédője s a magyar állameszmének igazi bajnoka és terjesztője.

A csendőrségi kerületek egyenként 5—8 szárnyra, ezek 2—3 szakaszra s a szakaszok 6—16 örsre oszlanak. Az örsök többnyire 5—6 főből állanak, de egyes, különösen fontosabb örsök jóval számosabbak is, így p. o. a tulajdonképen már román területen fekvő predeáli nemzetközi vaspályaudvaron levő magyar csendőrös 16, a határszéli orsovai örs 18 főből áll; a közelmúltban az Alföldön mutatkozó szocialista mozgalmak miatt számos örs itten is megerősítettet.

Szükséges is, hogy lehető nagy létszámúak legyenek az örsök, mert a mellett, hogy úgynevezett «örskörletük»-ben (szolgálati kerületökben) pontosan el kell végezniök a portyázást s ennek folyamán a tudomásukra jutott büntettek és vétségek nyomozását, még más szolgálatokat is teljesítenek; a közigazgatási és törvénykezési hatóságok elővezetés, letartóztatás, házkutatás, fogolykísérés, karhatalom, stb. végett a csendőrséghez fordulnak, mint a melynek megbízhatósága biztosítja a hatósági rendelkezések végrehajtását. A rendes portyázó szolgálat gyakran napokig is eltart, főleg a magas hegyiségek között, s ezalatt a járőrnek — rendszeren két ember — éjjel-nappal, nyári hőségben, vagy téli dermesztő hidegben, zivatarokban egyaránt kell működni s pihenése csak hosszabb szolgálat után van néhány óráig; élelmet pedig az elhagyatott és szegény hegyi vidékeken még pénzért is alig kaphat.

A csendőrség fegyverzete a Kropatschek-féle tárkarabély, mely 8 töltény befogadására van szerkesztve, a döfő szurony és a rövid kard; a lovas csendőrnek ugyanazon szuronyos tárfegyvere, de még hosszú kardja és forgópisztolya is van. A csendőrnek a lőfegyvere mindig töltve, kardja pedig élesre van fenne. A csendőr tulajdonképen mozgó katonai ör, s így rendkívül